

Föräldrakooperativet Tysslinge skola, Ekonomisk
förening
Org. nr. 716453-2132
per@centerfjord.se

2022-11-23
Dnr 2022:3928

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för
en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar, vid
Föräldrakooperativet Tysslinge skola i Örebro
kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Föräldrakooperativet Tysslinge skola avseende skolans kvalitet inom skolans främjande och förebyggande arbete för att skapa en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar.

De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning bedriver skolan ett främjande arbete för att skapa en trygg miljö för eleverna på nätet?
2. I vilken utsträckning bedriver skolan ett förebyggande arbete för att förhindra kränkningar av elever på nätet?

Granskningen genomförs i 30 utvalda verksamheter, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Föräldrakooperativet Tysslinge skola, i Örebro kommun med Föräldrakooperativet Tysslinge skola, Ekonomisk förening som huvudman ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Tysslinge skola den 28-29 september 2022. Besöket genomfördes av utredarna Ewa Mölleryd och Siri Morawski.

Bedömningen av skolans arbete görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp för det granskade området, vilka beskrivs i bilaga 1. I denna bilaga finns också beskrivet hur granskningen har genomförts. Bestämmelser som granskningen utgår ifrån återfinns i bilaga 2. För varje frågeställning bedöms om skolan uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna. Om en skola inte bedöms uppfylla samtliga kvalitetskriterier anger Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan.

Beslut:

Skolans arbete för att främja en trygg miljö på nätet

Skolinspektionen bedömer att Föräldrakooperativet Tysslinge skola inte uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna avseende arbete för att främja en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar. Därför behöver rektorn:

- utveckla skolans främjande arbete så att det inkluderar nätet.

Skolans förebyggande arbete för att förhindra kränkningar av elever på nätet

Skolinspektionen bedömer att Föräldrakooperativet Tysslinge skola inte uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna avseende förebyggande arbete för att förhindra kränkningar på nätet. Därför behöver rektorn:

- utveckla skolans förebyggande och kartläggande arbete så att det omfattar även elevers upplevelse av kränkningar på nätet.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2023-04-28 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3 som bifogas separat) användas.

Redogörelsen skickas till kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:3928) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Skolans arbete för att främja en trygg miljö på nätet

Ett systematiskt främjande arbete bidrar till en trygg skolmiljö, såväl den fysiska som den på nätet. I kvalitetskriterierna ingår:

Strukturerat och gemensamt arbete kring ett tryggt klimat på nätet

Rektorn och skolans personal arbetar målinriktat för att främja ett tryggt och positivt klimat för skolans elever på nätet. Arbetet omfattar alla elever och sker kontinuerligt både under och mellan lektionerna. Rektorn och skolans personal skapar tillitsfulla relationer så att eleverna vill berätta om sin vardag på nätet och eventuella upplevda kränkningar. Rektorn och skolans personal ger både flickor och pojkar möjlighet att medverka och påverka arbetet för att bidra till en trygg miljö för eleverna på nätet. Rektorn och skolans personal ser till att det främjande arbetet bygger på aktuell kunskap, samsyn och gemensamt förhållningsätt inom skolan till kränkningar på nätet.

Normer i skolan och på nätet synliggörs och diskuteras

Rektorn och skolans personal synliggör och ifrågasätter under medverkan av eleverna de normer som råder i samhället, på skolan och på nätet. Det språkbruk och den jargong som råder på skolan (bland elever såväl som bland skolans personal) och på nätet uppmärksammas och diskuteras. Rektorn och skolans personal arbetar för att motverka att kränkningar banaliseras och normaliseras.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att Föräldrakooperativet Tysslinge skola inte uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna avseende arbete för att främja en trygg miljö på nätet, fri från kränkningar.

Granskningen visar sammanfattningsvis att Tysslinge skola har ett gott främjande trygghetsarbete vad gäller den fysiska miljön, men miljön på nätet behöver inkluderas mer målinriktat. Elever ges möjlighet att påverka det generella trygghetsarbetet, men kan involveras mer vad gäller tryggheten på nätet. Skolpersonalens arbete med normer kan stärkas och kompetensutveckling om ungas tillvaro på nätet kan bidra till att undervisningen om och arbetet med trygghet på nätet kan förbättras.

Motivering

Strukturerat och gemensamt arbete kring ett tryggt klimat på nätet

Skolan har ett främjande trygghetsarbete i den fysiska miljön, men miljön på nätet behöver inkluderas tydligare

Granskningen visar att det finns ett väl förankrat främjande arbete för att skapa ett tryggt och positivt klimat i den fysiska skolmiljön på Tysslinge skola. Eleverna berättar att de känner tillit till de vuxna på skolan och att de vågar berätta om kränkningar som har skett, även när det sker på nätet.

Nätet behöver dock tydligare inkluderas i det främjande trygghetsarbetet på skolan. Det målinriktade trygghetsarbetet genomsyrar hela den fysiska skolmiljön, men innefattar bara till viss del nätet genom till exempel den "check in" lärarna har vid skoldagens början där också frågor om nätet lyfts, samt diskussioner om nätet på fritids. Skolinspektionen har funnit att det generella trygghetsarbetet omfattar alla elever och att det sker löpande under raster, lektionstid och andra relevanta skolaktiviteter. I intervjuer bekräftas av elever, lärare, representanter från elevhälsan samt rektorn att skolans personal kontinuerligt arbetar med att skapa tillitsfulla relationer med alla elever. Det bidrar till att eleverna känner att de blir tagna på allvar och de berättar för lärare eller annan personal om kränkningar eller liknande som de upplevt eller bevittnat. I intervjuer med lärare och elever ges exempel på att det finns ett pågående samtal där lärare fångar upp både det positiva och det negativa som händer i elevernas liv, såväl i den digitala världen som i den fysiska. Även vårdnadshavarna inkluderas i de fall det behövs, berättar både personal och elever.

Det finns ett målinriktat värdegrundsarbete där också eleverna inkluderas. Det sker bland annat genom faddergrupper där de äldre eleverna arbetar tillsammans med yngre elever i olika teman kring värdegrundsfrågor. I det inskickade underlaget som Skolinspektionen tagit del av, beskrivs en medveten strategi där all skolans personal, inklusive rektorn, är aktiva och närvarande där eleverna är. Dock finns bara nätet med till viss del i trygghetsarbetet.

Det finns samsyn och gemensamt förhållningssätt i personalgruppen som är gynnsamt för trygghetsarbetet, men det främjande arbetet kring nätet kan utvecklas

I intervjuerna framkommer att det finns flera gemensamma forum där skolans personal förväntas diskutera och utveckla ett gemensamt förhållningssätt i det trygghetsskapande arbetet. Det är tydligt att skolpersonalen har samsyn kring att de tillsammans har ansvar för det främjande arbetet och att det även gäller att främja ett gott nätanvändande hos eleverna och förebygga att de utsätts eller utsätter andra för kränkningar. Detta märks i skolans arbete genom att det finns en diskussion kring elevernas nätanvändning och en medvetenhet om riskerna på nätet. Skolans personal beskriver att de har fått kompetensutveckling om ungas

tillvaro på nätet, men att det var tre år sedan och att de nu önskar en ny satsning, vilket de också ska få under nuvarande hösttermin. Även elever och deras vårdnadshavare har fått kunskap inom området. Vårdnadshavarna har tidigare bjudits in till en föreläsning och workshop på skolan. Den insatsen har dock pausats under pandemin, men en ny föreläsning är inplanerad. Lärare ger exempel på att eleverna får viss kunskap om nätet genom undervisningen och då särskilt inom samhällskunskap. Elever lyfter fram programmet *Lilla Aktuellt* som ett gott exempel på hur de får information om riskerna på nätet. Skolsköterskan på skolan har fördjupat sina kunskaper om nätet och riskerna med det genom regelbunden kompetensutveckling, vilken hon delger övriga i trygghetsteamet. Vidare arbetar skolsköterskan med flick- och pojkgrupper i årskurs 5 om bland annat nätet.

Att synliggöra och diskutera normer i skolan och på nätet

Det finns ett generellt arbete kring normer som kan utvecklas för att stärka skolans främjande arbete

Lärare arbetar med normer i undervisningen genom att exempelvis prata om könsstereotyper och bilder i reklam. I intervjuerna beskriver elever olika normer som råder på nätet och i den fysiska miljön och det framkommer exempel på att elever arbetat med rollspel och diskussioner kring normer i undervisningen. Elever berättar att de under lektioner fått diskutera hur normer för språkbruk kan skilja sig åt mellan olika forum på nätet och hur man pratar med varandra ansikte mot ansikte.

Skolinspektionen har funnit att skolans personal ger elever möjlighet att diskutera normer, men inte vilka normer som finns på skolan och vad som kan leda till kränkningar om en elev bryter mot normen. Exempelvis berättar lärare att det är en homogen elev- och personalgrupp. Vidare säger de att det finns tydliga normer kopplade till majoritetssamhället, men att det inte är något de arbetat aktivt med. Skolans personal säger i intervju att de inte heller har diskuterat vilka normer som finns inom personalgruppen eller hur dessa normer kan påverka eleverna.

Rektor och skolans personal arbetar aktivt för att främja ett gott språkbruk

I intervjuerna kan skolans personal ge en bild av hur språkbruket på skolan är, både bland skolans personal och bland elever. Elever bekräftar bilden av att det på det stora hela är ett gott språkbruk och att personalen reagerar på hårt språk eller kränkande språkbruk. I dagsläget är det mest åtgärdande, men det framkommer i intervjuer med elever och lärare att språkbruk behandlades i undervisningen genom att lärarna tar upp hårda kommentarer och andra språkliga uttryck som kan sårat eller på annat sätt inte är välkommet.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att rektorn behöver:

- **utveckla skolans främjande arbete så att det inkluderar nätet.**

Idag är sociala medier och digitala forum självklara delar av elevers vardag. Där som i den fysiska skolmiljön förekommer kränkningar. Därmed behöver skolan arbeta främjande för att skapa ett positivt kommunikationsklimat även på nätet.¹ Det framgår också av grundskolans läroplan att alla som arbetar i skolan i det vardagliga arbetet ska utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt, samt uppmärksamma både möjligheter och risker som en ökande digitalisering medför, liksom att alla elever ska ges möjlighet att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att kunna se möjligheter och förstå risker samt kunna värdera information.²

Granskningen visar att Tysslinge skola har ett gott främjande arbete för att skapa en trygg fysisk miljö för eleverna, men det framgår dock att nätet i större utsträckning behöver inkluderas i det arbetet. Även om det framkommer exempel på att nätet vävs in i undervisningen så visar granskningen att skolan mer medvetet och strukturerat kan förmedla kunskap om de risker som finnas kopplade till elevernas vistelse på nätet, samt ge eleverna strategier för att skapa en trygg miljö även på nätet. Det är centralt att skolans personal för samtal om de normer som styr verksamhetens form och innehåll och det förhållningssätt som präglar samspelet mellan skolans personal, mellan personal och elever och mellan elever. I skolans främjande trygghetsarbete behöver normer kring den egna skolan och nätet inkluderas. Det framkommer också att lärare efterfrågar kompetensutveckling om ungas tillvaro på nätet vilken skulle kunna bidra till en mer utvecklad undervisning där också nätet inkluderas i högre utsträckning.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn utvecklar det främjande arbetet så att även miljön på nätet inkluderas. Skolinspektionen noterar att ett arbete för detta har påbörjats. Det finns därmed en god grund som rektorn kan bygga vidare på.

Genom exempelvis kompetensutveckling kan rektorn och skolans personal få en större förståelse för hur det främjande arbetet kan genomföras och gemensamt vidareutveckla det arbete som pågår. Med fördel kan Skolverkets stödmaterial *Främja, förebygga upptäcka och åtgärda* och *Skapa trygghet för lärande - Om skolans arbete mot mobbning, trakasserier och kränkande behandling* användas liksom modulen *Säker användning av nätet* på Skolverkets lärportal. Genom att stärka undervisningen om det som händer på nätet och hur elever kan hantera olika

¹ Skolverket (2022). *Främja, förebygga upptäcka och åtgärda*. Hur skolan kan arbeta mot diskriminering och kränkande behandling. Stödmaterial. s. 66.

² Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), av avsnitt 1 Skolans uppdrag och 2.1 Normer och värden.

situationer kan de vuxna på skolan visa eleverna att detta är ämnen som de kan vara trygga att lyfta med de vuxna på skolan.

Skolans förebyggande arbete för att förhindra kränkningar av elever på nätet

Syftet med det förebyggande arbetet är att avvärja risker för att elever blir utsatta för kränkningar på nätet. I kvalitetskriterierna ingår:

Identifiera och analysera risker på nätet under medverkan av eleverna

Rektorn och skolans personal genomför, utifrån aktuell kunskap om ungas nätanvändning, regelbundna kartläggningar under medverkan av eleverna för att identifiera risker för kränkande behandling på nätet. Kartläggningarna omfattar strukturella bakgrundsfaktorer, såsom kön, och resultaten analyseras så att eventuella skillnader mellan olika elevgrupper synliggörs. En samlad analys av resultaten av kartläggningarna ger grund för de insatser som görs för att förebygga kränkningar på nätet. Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet.

Genomförande och utvärdering av insatser utifrån identifierade behov

Rektorn och skolans personal genomför insatser utifrån identifierade behov för att förebygga kränkningar på nätet. Om behoven skiljer sig mellan olika elevgrupper anpassas insatserna efter det. Planering och genomförande av insatserna görs under medverkan av eleverna. Rektorn och skolans personal följer upp om de förebyggande insatser som görs för att motverka kränkningar på nätet har önskad effekt och utvecklar arbetet därefter. Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att Föräldrakooperativet Tysslinge skola inte uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna avseende förebyggande arbete för att förhindra kränkningar på nätet.

Granskningen visar sammanfattningsvis att Tysslinge skola har ett visst förebyggande arbete och att de bland annat genomför kartläggningar för att synliggöra elevernas upplevelse av tryggheten på skolan. Kartläggningarna omfattar till viss del elevernas miljö på nätet, men kan göras mer systematiskt. Skolan genomför åtgärder som bygger på en analys av vad kartläggningen visar,

men resultatet av kartläggningarna analyseras dock enbart på skolenivå, utan att skillnader mellan exempelvis årskurser eller kön undersöks.

Motivering

Identifiera och analysera risker på nätet under medverkan av eleverna

Skolans kartläggningar omfattar till viss del elevernas miljö på nätet

Granskningen visar att skolans förebyggande arbete kan utvecklas genom att i högre utsträckning omfatta elevernas trygghet på nätet. De kartläggningar som görs har framförallt fokus på den fysiska miljön och inte det som förekommer på nätet. Kartläggningar som i viss mån också innefattar nätet genomförs med olika metoder för att säkerställa att olika elevgruppers situation och upplevelser synliggörs. Det genomförs till exempel genom att lärarna har samtal med elever, genom sammanställning av kränkingsanmälningar och på regelbundna personalmöten där ämnet tas upp. I det kartläggande arbetet analyserar skolans personal dock inte de eventuella mönster som återkommer kring anmälda kränkningar. I skolsköterskans hälsosamtal tas nätet upp, både ur hälsoperspektiv och ur ett trygghetsperspektiv. Också i de flick- och pojkgrupper som finns i årskurs 5 pratar man om elevernas nätanvändning.

Det varierar hur mycket eleverna får vara delaktiga i kartläggningen av sin trivsel och trygghet. Trygghetsteamet beskriver att elever deltagit i trygghetsvandringar, men att dessa inte görs regelbundet. Eleverna säger att de upplever möjlighet att påverka, komma med idéer och blir lyssnade på i stort, men att de saknar riktade frågor kring risker för kränkande behandling på nätet.

Eftersom skolenheten är liten görs kartläggningarna snarare på individ-, eller möjligen klassnivå. Analysen på aggregerad nivå för hela skolan är enligt rektorn inte heller särskilt utvecklad.

Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta vid föräldramöten där temat ungas tillvaro på internet tagits upp vid något tillfälle. På det sättet har vårdnadshavarna, vid enstaka tillfällen, fått information om hur skolan arbetar med dessa frågor och vilka regler skolan har. På utvecklingssamtalen ges vårdnadshavarna möjlighet att få information om sitt barns trygghet på skolan, men också på nätet.

Genomförande och utvärdering av insatser utifrån identifierade behov

Skolan genomför åtgärder som bygger på en analys av vad kartläggningen visar

Rektorn och skolans personal beskriver att de utifrån de samlade erfarenheter som finns planerar för och genomför förebyggande insatser för att minska risken för kränkningar såväl i den fysiska miljön som på nätet. De insatser som gjorts som har

bäring på elevernas trygghet på nätet är att införa mobilfri skoldag samt skolsköterskans flick- och pojkgrupper i årskurs 5.

I skolans plan mot kränkande behandling finns mål för skolans främjande och förebyggande arbete formulerade och dessa mål utvärderas och är en del av skolans systematiska kvalitetsarbete. Det framkommer i intervjuerna med lärare att detta arbete dock kan utvecklas och stärkas genom ett mer genomarbetat analysarbete där också elevernas trygghet och tillvaro på nätet fångas upp.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att rektorn behöver:

- **utveckla skolans förebyggande och kartläggande arbete så att det omfattar även elevers upplevelse av kränkningar på nätet.**

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling i utbildningen.³ Idag är nätet en naturlig del av elevers vardag som också påverkar och påverkas av skolan. Det är viktigt att komma ihåg att också skapa en bild av elevernas umgängesformer på nätet i kartläggningen.⁴

Av granskningen framkommer att Tysslinge skola på olika sätt och med olika metoder kartlägger elevernas trygghet och trivsel i skolan, men att få eller inga specifika frågor ställs om elevernas utsatthet för kränkningar på nätet. Analysen av de kartläggningar som görs är också begränsad och skolan skulle gynnas av att inte bara titta på individnivå utan också på aggregerad nivå för att upptäcka mönster. Genom att upptäcka mönster kan skolan få en bättre bild av hur eleverna upplever miljön på nätet och på det sättet möjliggöra mer träffsäkra förebyggande åtgärder som kan minska risken för att elever utsätts för kränkningar på nätet. Det framgår dock av granskningen att det finns ett förebyggande arbete som omfattar tryggheten i den fysiska miljön på skolan.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn utvecklar det förebyggande trygghetsarbetet så att även miljön på nätet omfattas. Utifrån kunskap om elevernas nätanvändning som kan fås genom att stärka elevernas delaktighet i arbetet, kan den kartläggning som skolan redan idag genomför breddas så att skolan får information även om elevernas upplevelse av miljön på nätet.

Även i analysen av kartläggningarna bör eleverna göras delaktiga så att de kan ge förslag på relevanta insatser.

³ 6 kap. 7 § Skollagen.

⁴ Skolverket (2022). Främja, förebygga upptäcka och åtgärda. Hur skolan kan arbeta mot diskriminering och kränkande behandling. Stödmaterial. s. 69.

Det är också viktigt att följa upp de åtgärder som genomförs för att få en bild av om de gett önskvärd effekt och för att kunna utveckla och förändra åtgärderna efter behov.

Skolverkets stödmaterial *Främja, förebygga, upptäcka, åtgärda*⁵ kan med fördel användas i arbetet med det främjande och förebyggande arbetet på skolan vad gäller att förhindra kränkningar på nätet.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Elisabeth Hejman.

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Ewa Mölleryd, (föredragande), utredare Siri Morawski, utredare Ana-Maria Koci Spång och utredare Elina Ekberg medverkat.

⁵ Skolverket (2022). Främja, förebygga upptäcka och åtgärda. Hur skolan kan arbeta mot diskriminering och kränkande behandling. Stödmaterial.

Bilaga 1: Underlag för bedömning

Granskningens genomförande

Vid granskningsbesöket inhämtades information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Gruppintervjuer med elever i årskurs 4, 5 och 6
- En gruppintervju med lärare
- En gruppintervju med annan personal på skolan (exempelvis skolbibliotekarie, elevhälsa, trygghetsteam, fritidspersonal)
- En intervju med rektor
- Studier av dokument som begärts in från skolan

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

Kvalitetskriterier

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade utifrån aktuell forskning på området, skollag, läroplan och Skolverkets stödmaterial *Främja, förebygga upptäcka och åtgärda. Hur skolan kan arbeta mot diskriminering och kränkande behandling*.

Inom respektive område granskas följande:

Frågeställning 1

I vilken utsträckning bedriver skolan ett främjande arbete för att skapa en trygg miljö för eleverna på nätet?

Strukturerat och gemensamt arbete kring ett tryggt klimat på nätet

Rektorn och skolans personal arbetar målinriktat för att främja ett tryggt och positivt klimat för skolans elever på nätet. Arbetet omfattar alla elever och sker kontinuerligt både under och mellan lektionerna. Rektorn och skolans personal skapar tillitsfulla relationer så att eleverna vill berätta om sin vardag på nätet och eventuella upplevda kränkningar. Rektorn och skolans personal ger både flickor och pojkar möjlighet att medverka och påverka arbetet för att bidra till en trygg miljö för eleverna på nätet. Rektorn och skolans personal ser till att det främjande arbetet bygger på aktuell kunskap, samsyn och gemensamt förhållningsätt inom skolan till kränkningar på nätet.

Normer i skolan och på nätet synliggörs och diskuteras

Rektorn och skolans personal synliggör och ifrågasätter under medverkan av eleverna de normer som råder i samhället, på skolan och på nätet. Det språkbruk och den jargong som råder på skolan (bland elever såväl som bland skolans personal) och på nätet uppmärksammas och diskuteras. Rektorn och skolans personal arbetar för att motverka att kränkningar banaliseras och normaliseras.

Frågeställning 2

I vilken utsträckning bedriver skolan ett förebyggande arbete för att förhindra kränkningar av elever på nätet?

Identifiera och analysera risker på nätet under medverkan av eleverna

Rektorn och skolans personal genomför, utifrån aktuell kunskap om ungas nätanvändning, regelbundna kartläggningar under medverkan av eleverna för att identifiera risker för kränkande behandling på nätet. Kartläggningarna omfattar strukturella bakgrundsfaktorer, såsom kön, och resultaten analyseras så att eventuella skillnader mellan olika elevgrupper synliggörs. En samlad analys av resultaten av kartläggningarna ger grund för de insatser som görs för att förebygga kränkningar på nätet. Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet.

Genomförande och utvärdering av insatser utifrån identifierade behov

Rektorn och skolans personal genomför insatser utifrån identifierade behov för att förebygga kränkningar på nätet. Om behoven skiljer sig mellan olika elevgrupper anpassas insatserna efter det. Planering och genomförande av insatserna görs under medverkan av eleverna. Rektorn och skolans personal följer upp om de förebyggande insatser som görs för att motverka kränkningar på nätet har önskad effekt och utvecklar arbetet därefter. Elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet.

Bilaga 2: Aktuella bestämmelser

Skolans främjande arbete

Enligt skollagen ska utbildningen i skolan förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.⁶ Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.⁷ Huvudmannen ska se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling.⁸ Med kränkande behandling avses ett uppträdande som, utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567), kränker en elevs värdighet.⁹

I läroplanen anges att ingen i skolan ska utsättas för kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Intolerans, till exempel rasism och sexism, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser.¹⁰

Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.¹¹ Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Eleverna ska få kännedom om hur de kan få hjälp om de upplever otrygghet i eller utanför skolan. Omsorg om den enskilda elevens hälsa, välbefinnande och utveckling ska präglade verksamheten.¹²

Alla som arbetar i skolan ska i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt, samt uppmärksamma både möjligheter och risker som en ökande digitalisering medför.¹³ Alla elever ska ges möjlighet att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att kunna se möjligheter och förstå risker samt kunna värdera information.¹⁴

Skolans mål är att varje elev tar ansvar för att bidra till en god arbetsmiljö, samt visar respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan. Alla som arbetar i skolan ska främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön.¹⁵

⁶ 1 kap. 4 § skollagen (SFS 2010:800).

⁷ 1 kap. 5 § skollagen.

⁸ 6 kap. 6 § skollagen.

⁹ 6 kap. 3 § skollagen.

¹⁰ Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), av avsnitt 1 Förståelse och medmänsklighet.

¹¹ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

¹² Lgr22, avsnitt 1 God miljö för utveckling och lärande.

¹³ Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

¹⁴ Lgr22, avsnitt 1 Skolans uppdrag.

¹⁵ Lgr22, avsnitt 2.3 Elevernas ansvar och inflytande.

Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero samt att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.¹⁶

Skolans förebyggande arbete

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling i utbildningen.¹⁷ I läroplanen anges att lärare ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka kränkande behandling.¹⁸ Ett aktivt förebyggande arbete är av största vikt för att motverka kränkningar, oavsett om de sker digitalt eller inte.¹⁹ Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever.²⁰ Planen mot kränkande behandling ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av eleverna vid den verksamhet som planen gäller för.²¹ Alla som arbetar i skolan ska samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla skolans innehåll och verksamhet.²²

Rektorn ska leda och samordna det pedagogiska arbetet vid en skolenhet och särskilt verka för att utbildningen utvecklas.²³ Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.²⁴ Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs och att eleverna och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.²⁵

¹⁶ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

¹⁷ 6 kap. 7 § skollagen.

¹⁸ Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

¹⁹ Proposition 2021/22:160. *Skolans arbete med trygghet och studiero*, s. 96.

²⁰ 6 kap. 8 § skollagen.

²¹ 2 § förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling.

²² Lgr22, avsnitt 2.4 Skola och hem.

²³ 2 kap. 9 § skollagen.

²⁴ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

²⁵ 4 kap. 4 § skollagen.